

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 223 (9905) | 1975 чылдың сентябрь 23, вторник | 1925 чылда түндүктүңүнүн | Өртөө 2 коп.

СЭКП-НИҢ XXV СЪЕЗДИНИҢЕ УТКУШТУР

ЧААГАЙ ЧАҢЧЫЛДЫ ЁЗУГААР

Совет кижилер улуг байырлардан болгаш чурттуу амьдыралыга төөгүлүг болушкуннары чаа-чаа күш-ажылчы чеднишкннерлик уткуур чаагай чаңчылды. СЭКП-ниң ээлчегин XXV съездинин мурнуу чарының күш-ажылчы хүн бүрүзүн сорук кирикти ажил-иш-биле демдегелер турарынын ужуру-лаа бол!

Съездине алдар болдурган күш-ажылчы ээлчеге киргениниң дугайында медээлер Кызылдың ажилчыларында, Ак-Довурактын тудугуларын-дан, Хову-Аксынын дагжыларын-дан, ыраккы Мөңгүн-Тайганын, Эрзинин хойжуларын-дан, Тандыны, Би-Хемниң тараажыларын-дан, ыраккы Го-жуунуң ачы ивжилеринден болгаш Тываның өске-даа бүгү булуңнарын-дан үзүк жожаал чокка кээп турар. Кызыл районун «Шамбалыг» совхозунун ажил-ишчилери 40 шақты шалыпчы ээлчегин күс-кү хову ажилдарына холбаштыр ам ийи удаа эрттирген. Оларның үлгериле-биле жожаыда «Тийлеге» совхозтун ажил-ишчилери база мындг ээлчегин эрттирген. Бо ажил-агыйларда парткомнарның удуртулгасы-биле чорудуп турар индыг шалыпчы ээлчеглер баш удур кылдынган шыгыны план ёзу-гаар дужут ажаалдазынга, мал чемвери белеткээр-инге, кыштаглаашкына белеткелге бүрүн ажил-латтыннып турар.

«СЭКП-ниң XXV съездинин төлептиг уткуур дээш социалисттик чарыш дугайында» партия Төп Коми-тетиниң доктаалына харыс кылдыр «Тыва даг-лугу», «Тыва кобалыг» комбинаттары, Каа-Хемниң төмүр-лаш разрезни ышкаш бүдүрүгелер база «Шамбалыг», «Кызыл тараачын», «Бай-Тал» совхозтар дег хөй-хөй ажил-агыйлар коллективтери доозукчу чылдың планын болгаш беш чылды нинти-ни-биле доозарының эгелекчилери болушсаан, бедиткен хүлээгелерин алгаш, оларны күүседиринче ажил-ишчилерин күжү улам күженишкнниң мобилизация турар. Чижээ, «Кызыл тараачын» совхозтун малчылары, тараажылары беш чылдың планын нинтизи-биле чеднишкнниң күүседип турар. Ылангыя сүт садарының беш чыл планын шаг-да-ла күүседирин, ынаарга ам съездине алдар болдуруп 175 тоннаны немей садарын, ол ышкаш пландан ажыр 500 тонна снгенин белеткээрин шинтирээш. Мурнакчыларын индыг эгелешкн-нери амгы үеде бүгү күш-ажылчы коллективтерде калбарган. Ол индыг инициативалар болгаш эгелешкннер дээрге чоңуң массалык патриотизминий чайынанчак көргүзүү, партияның айткан планнарның күүседиринче оларны чайгылыш чок, долу шинтирлин бадыткп турар.

СЭКП-ниң XXV съездинин төлептиг уткуур дээш социалисттик чарыш дугайында СЭКП Төп Комитетиниң доктаалын амьдыралга ботландыр талазы-биле районун партия организаци-янын сорулгаларынын дугайында айтырыгын СЭКП Бай-Тайга райкомунун пленумунга чоокта чаа чугаалашкан. Күш-ажылчы коллективтерде пар-тышты партия организациаларынын талазын-дан организастап, удуртуп турарында эки талаларны демдегелээш, анаа кол кичээгенин чедир шинтир-леттинмен айтырылгараже, четпестерин чайлады-рынче угландырган.

Ооң-биле кады чамдык күш-ажылчы коллектив-терде социалисттик чарышты организастап турары-нда эренгей болгаш ёзу барымдаалаар чоруктар ам-даа узуткаттынмай турарын база чугаалаар керек. Ылангыя облпрофчөвүлея бо айтырыгын талазы-биле чүс ажыг коллективтерге хыналда кылырга оларның хөй нуруузунда социалисттик хүлээгелер-ниң күүселдезин хынавайн турары, ажил-ишчилер-ниң ажилдарына таарымчалыг байдалдын тур-густунмааны, чарыштын тинекчилеринге холбаш-тыр шанвал-макталдың хемчеглерин багай ажы-лап база норма күүсетпес, күш-ажылдын сагыла-чурумун үрээр кижилерге хамаарыштыр этпеш чок болур чорукту тургуспааны илерээш.

Ылангыя «Тыва» совхозтун ажилчыларының чарышты канчаар кыржип турарын, кандыг чедниш-кннер чедип алганын кайда-даа көргүспезен. А «Тээли» совхозтун Кызыл-Даг салбырынга мурнак-чыларын чуруун кириер Хүндүлөп самбарыны ийи чыл хире куруг туруп келген. Бо таарымча чок ч-ижектер хамыктын мурнунда ол ажил-агыйларда парткомнарны дүвүредир ужурулуг.

Сөөлгү чылдарда социалисттик чарышты органи-застаарының хевирлерин сайзырагыйжыдар, ооң дээштин беднер болгаш мурнакчы дуржулганы непередир талазы-биле хөй чүүлдер кылдынганы нугаажок. Ынчалзажок съезд мурнуун чарыжына бо айтырылгар база улуг черни элээн турар апаар. Ылангыя СЭКП-ниң ээлчегин съездине белет-келдин чугула үе-чадаы-партия организациала-рында ам эртин турар отчёт-сонгулдалыг хурал-дарга бо-даа база өске-даа айтырылгарже онза кич-ээгенин салыр керек.

ДӨРТ НОРМАНЫ АЖЫРГАН

СЭКП-ниң XXV съездине төлептиг белек-биле ужуражыр дээш шалыпчы күш-ажылчы ээлчеге киришсаан, ССРЗ-ниң 50 чылы аттыг совхозтун дөрт нини составтыг трактор венозу рекорду көргүзүгү чедип алган. Эвенонун трактористери Владимир Иванович Сусликов (эвенонун удуртукчу), Михаил Алексеевич Попцев, Давид Яковлевич Шлегель болгаш Владимир Давыдович Шлегель өэр «К-700» маркалыг тракторлар-биле сентябрь 19-та бир хонук дургузунда 238,5 гектар агысты аңдарып, совхозка чаа рекорду тургускан.

Владимир Сусликов биле Михаил Попцев ийи-бөтөн болуп ажил-дааш, хонукта найзы-даа 65,7 гектар агысты аңдарып, 4,6 норманы күүсеткен. А Шлегель адашкылар тракторларына чамдын урелишкн-нер турза-даа хонукта найзы-даа 53,5 гектары аңдарып, 3,8 нор-маны күүсеткен. Бо механизаторлар «К-700» трактор-биле чедип алган үстүнде көргүзүлгенин кызыгаар деп санавайн турарлар.

Трактористерин чар рекордурун дугайың ол совхозтун диринциясы, партия болгаш ажилчы комитеттери редакцияга телеграмма-биле дың-наткан.

ШАЛЫПЧЫ КҮШ-АЖЫЛЧЫ ЭЭЛЧЕГ

СЭКП-ниң XXV съездине ут-куштур 40 шақты күш-ажылчы ээл-чегин «Тийлеге» совхозтун механиз-аторлары эрттирген.

Олар шалыпчы ээлчег үезиндейи салбырга чарылап ажилдаа. Бир-га салбырга № 4, 5, 6 бригадалары-ның комбайнлары ажилдап, № 6 бри-гадаң шөлүңе тарааны кестирген. Ийги салбырга № 1, 2, 3, 7 бригада-ларының механизаторлары бүгү тек-пиз-биле киришкен.

Бо шалыпчы ээлчегин түңисинде бир дугаар салбыр тинекчи болуп, совхозтун дирекция черинин, парт-комунуң база ажилчы комитетиниң шилчир Кызыл туңуң чаалап алган. Ийи дугаар салбыр ийги чери эл-ээн. Бо салбырның механизаторла-ры 495 ганың тарааны кескен, 246,4 тонна тарааны ажаап алган, 650 га чери аңдарган. Ында шунту 212 киж-е ажилдаан.

Бригадалар аразында чарышка № 2 бригадала тинекчи болган. А № 6 бригадала ийги чери элээн. Тинекчи коллективтерге шаңнаалар-ны тыыскаан.

Совхозтун механизаторлары 40 шақты шалыпчы ээлчег үезинде 1319 га чери кескен, 440 тонна тарааны ажаап алган.

Күрүңге эки шынарлыг тарааны дужаар, планның онаалдарыны күү-седир, үезин арыглаашкынын шы-нарыг чорулар дээш бо хүнерде тинелекчилер улам шудуруг ажил-лап турар.

АЖААЛДА ТҮЛҮКТЭЭН

Бо чылда агаар-бойдуштун байда-лы азжок таарымча чок болган. Чай-каан болгаш ужурунда тараалар дү-гер бышкан. Ынчалгам дужут ажаап алышкыны эгелед үезинде мур-нап эгелед. Ооң-биле чергелештер чамдык шөлүңгө тарааларны кыска сыгыт болуп турар. Ол бүгүңүн ужурунда дужут ажаалдазы Улуг-Хем районда конуг нарин болуп турар.

Улуг-Хем районун ажил-агыйла-ры ажаап алышкының баштайгы хүнеринден-бз эгелед тарааны дөрт кестар органы ажилдап эгелед. Ол ар-ганы ажиллаарга-даа бергелер тар-важык турар. Чашкына өл апар-ган тавычалар дек кургапас, басты-рарга чидирлиг болур. Ылангыя районун ажил-агыйларының меха-низаторлары, каан үеде шак бүрүзүн хапас эрттербес дээш демсезип турар.

Бо хүнерге чедир, районда инти-ли-биле 18120 гектарын тараа куль-тураларын кестен. Ол болза бүгү-палыг 60 ажыг хууа болуп турар. Ажаалттын шөлүң 5814 тонна тара-аны бастырып алганар.

Күсүк дужут ажаалдазының үе-зинде районун ажил-агыйлар ала-зында калбарган социалисттик чары-жының түңисин иделер бурзуңде уткуур турар. Сөөлгү иделенде «Күш-ажылдын хосту» совхозтун тараажылары тинекчи болуп үңген. СЭКП Улуг-Хем райкомунун болгаш

«Межегей» совхозтун ховуларында доозукчу чылдың дунуудунуң ажаалдазы ниг-түчүк. Вступур алган дужутту чидирг-чок ажаап алып дээш ажилды бедик тем-пичи чорудуп турар. Совхозтун № 5 хову бригадасы бо се-зонда нинтизи-биле 3470 гектар шөлүң тарааны ажаап алып. Амгы үеде үштүк бир кезин ажаап алдынган. Бо шалыпчы ээлчеге хоочун комбайнер Василий Егор-евич Чувашев төлептиг үлүүн кирип, хүн үлүүн бүдүн чартык натап ажыр күүседип турар.

ЧУРУНТА: комбайнер В. Е. Чувашев. А. ЗАЙЦЕВИЧ фотоу.

Украинаның үлетпүрү беш чыл планын күүседипкен

Украина ССР-ниң ажилчы чоңари СЭКП-ниң XXIV съездинин шаяттырларны күүсетпешаан, СЭКП ТК-ның Чыңгыс секретари эш А. И. Брежневтиң чугаала-рында экономикаг политика талазы-биле айттыгың чүүлдерин болгаш түйнелерин удуртулга болдуруп, социалисттик чарышты калбарташ, үлетпүр продукциянын бүдүрениң хемчээлин өстүрениң беш чыл планын хууса бетинде, бо чылдың сентябрда, күүседипкен. 1971—1975 чылдарда үлетпүр прокуциянын бүдүрүп үндүрени 42 хуу улгадыр, а СЭКП-ниң XXIV съездинин директиваларында ол көргүзүп 38—41 хуу амьдыр көрдүгени болгаш. Ук өздүгениң бешти дөрт кезин хирези күш-ажылчы бүдүрүкчүлүгүң белиткенинен чедип алдынар.

Ыска хөй чугула кылдыгының хевирлерин бүдүр-үгелеринин, бүдүрүлгө каттыжымшыкынының коллек-тивтери хууса бетинде дооскан. 700 муң ажыг ажил-чынар боттарының хууза беш чыл планын күүседипкен болгаш келер беш чылдың үдүңде ажилдап турар.

Техниктег дөңшөгенин ханзылар азырал республика-га шапкы темпичиг хөгжүп турар. Машына тудууш-купуна болгаш металл сайзырап кылыгырга про-дукция бүдүрүп 1,8 катп, химия болгаш нефтехимия үлетпүрүне 1,7 катп өсөр. Электроэнергетика, кара металлургия, олагда, чинк, алы-чөм үлетпүрү улам бур-нунар хөгжүлгенин алган.

Беш чыл дургузунда 300 хире чаа үлетпүр бүдүр-үгелери ажиллап кыр. Запорожениң болгаш Углерод-скин ГРЭС-тери, Кривой Рогтун Ленин аттыг ме-таллургия заводунда дөңшөгө эң улуг № 9 домна суу-гуу, «Азовсталь» заводта күчүлүт, кылды хан амь кымыр «3600» стан, Кривой Рогта заводта № 3 блок-ини, Донецкде заводта белеткел стан, Харьковта за-

водта улуг коопалар дундааалар цех, төмүр-лаш шах-талары болгаш казымал байлактар болбозулардыр фабрикалар, Белозерковскин машына дугуо болгаш резина-заг-дугу кылгылар бүдүрер комбинаты, Довен-скин болгаш Тернопольтун хөвө-саазы нес комби-наттары, Днэп-днэ-днэ комбинаттары, сүт заводтары бо беш чылда ажилдап эгелед.

Бүдүрүлгенин техниктег эде чөлөспөнишкнниң, дөңшөгенин технологиянын шигээдириниң, механизас-таашкыны болгаш автоматизациянын, непередиринин талазы-биле боттук ажилдарын чоруткан. Беш чылда механизастаан шуушкак болгаш автоматизация 8 муң бүдүрүлгө шугунары ажиллап кирген. 100 бүдү-рүлгени, 6 муң цехти, участокту комплексти механизас-таан болгаш автоматизаткан. 80 муң ажыг елиниша тех-нологоттү дериг-херекселди чарышты сайыраткан.

Республиканың бүдүрүлгелеринге продукциянын 5 муң ажыг чаа хевирин мөөн бүдүренин шигээткен. Оларын аразында күчүзү 500 мегаватт колдест тур-бинналары, ишкери 300 тонна конверторлар, руда соер-тү күчүлүт машиналар болгаш океан рефрижераторлар сан, прокатоман ёзууга башкатылар хөй ораары кылдыр станоктар, кээз ажил-агыйның улам сайыра-пгы машиналары, чоңуң херекселенин белитк шынарлыг барынаары бар.

Камилла чурумун күштелдирер, материал-техниктег курлавырлары улам эки ажилдар талазы-биле элээн ажилдарын чоруудуп турар. Продукция бүдүренин үн-дүрер материалдарың чарыгадан өзөгөткенинен беш чылда 600 миллион рубльдиң камналгыны алдыр. Бүдүрүлгенин мөөнөзү болгаш эргелде-башкатыла-ны сайырагыйжылар талазы-биле хемчеглерин дө-ңшөтүлгө боттаандыры турар. Республиканың үлет-пүрүнде 430 бүдүрүлгө каттыжымшыкынырын тугу-каан.

Коммунисттик партияның XXV съездинин күш-ажылчы чаа чеднишкннер-биле уткуур дээш Украин ССР-ниң ажилчы чоңари СЭКП-ниң XXV съездинин алдар болдурган социалисттик чарышты кирген болгаш үлет-пүр продукциянын немей бүдүрениң болгаш үлет-пүрүлгенин курлавырлары улам долу ажилдарынын тала-зы-биле чаа, бедиткен хүлээгелерин алган.

ССРЗ-ниң ТКС

Ленинградтын болгаш Ленинград областың үлетпүрү беш чылдың онаалдарынын күүседипкен

Ленинградтын болгаш Ленинград областың ажилчы чоңари СЭКП-ниң XXIV съездинин төөгүлүг шинти-рлерин амьдыралга ботландырышсаан, социалисттик чарышты калбартып чоруткан, үлетпүр продукциянын бүдүрениң талазы-биле тоску беш чылдың чылдары-нда берген планның күүселдезин ханзыргылар.

Нинтизи-биле беш чыл иштинде бүдүрүлгенин хем-чээли 36,8 хуу өсөр. Продукция бүдүрүп үндүрениң барык бүгү немеле өздүгенин 33,5 хууга өсөр ужурут күш-ажылдың бүдүрүкчүлүгүң өздүгенинин күүсе-лип чедип алдыр.

Бүдүрүлгенин хемчээлиниң болгаш күш-ажылдың бү-дүрүкчүлүгүң өздүгенин талазы-биле беш чылдың онаалдары «Светлана», «Полюс», гардина-улаа каттыжымшыкынынын, «Большевик», «Электротолу», «Коммуна» аттыг шапжак заводтарының, Тельман-аттыг комбинаттың коллективтери баштай күүсеткелер.

4,5 муң чаа машиналарын, дерлелеринин, херексел-лерин болгаш чурттарына чоңа барынаарыны хевир-лерин бүдүрүп үндүренин шигээткен алган. Оларын аразында атомум энергетикага амгы чейин дерлелелер-ни чинк үлетпүрү дерлелелер, бедик шынарлыг радио-примитивтер, өйлүг телеаналорлар, фотоаппараттар, амь-дырлыкта херекселер колдоскоорлор, видеоаппараттар бар. Эге күчүзү 800 муң иат турбоагрегаттарын, 300 иат күштү күчүлүт К701 деп тракторларын туу-туу-дуг бүдүрүлгенин ханзырап боттаандырган. «Космо-навт Юрий Гагарин» аттыг эртем-циентификация флагман кораблына болгаш дөңшөгө эң улуг «Арсиз» деп атомум делоккоду туткан, көрүңүзүңүн диаметр 6 метр телескопу кылган. Ленинградтын үлетпүрүң 1700 ажыг кылмааларында хүрүңүң Шидар демдээш тыыскаан.

Бүдүрүлгенин концентраттар болгаш спеллаштар, күш-ажылды организастаары болгаш эргелдеп сайым-рангайжыларынын талазы-биле элээн улуг ажилды кы-

лып чоруткан. Үлетпүрде 105 бүдүрүлгени болгаш эр-тем бүдүрүлгенин каттыжымшыкынырын ажилдап турар.

Экономикаг болгаш социал хөгжүлгенин комплекс-тиг планары ботландырганының үндүңинге 170 цех-терин болгаш 1040 участоктары комплекстиг механи-застаан, 1120 механизастаан шуушкак болгаш авто-маттыг шугунары тургускан. Ленинградтын В. И. Ле-нин аттыг атомум электростанциянын баштайгы элэ-ни хууса бетинде ажиллап кирген болгаш шигээт-кен алдынган. «Киров завод» каттыжымшыкында тус-лай левирин прокат станын, «Фосфорит» дээр Кинг-сентин комбинатында, Киринтин нефть болбазырады кылдыр болгаш биохимияг заводтарда чаа күчүл-үрүлгү тургускан.

Үлетпүрде 150 муң тонна металлдан, 1,2 миллиард те-ловатт-шак өскөрткөргөнгө, 368 муң тонна одаар чүүлү камнап алган. Продукцияның бот-үнезин кулу-латканында 236 миллион рубль камналганы алган.

Ажилчынын төлептиг немелдени белеткээр тала-зы-биле хөй ажилды кылган; профтехосредителениң системалыгын учуңшелерин 40 ажыг хуузу ам орту-мак эртемниң мержежалыг ажилчыларыны бедиткен турар.

«СЭКП-ниң XXV съездинин төлептиг уткуур дээш социалисттик чарыш дугайында» СЭКП ТК-ның докта-алы харыс кылдыр Москва хоорайнын Бузман соң-гулда соруктун Чыңгыс секретари эш А. И. Бреж-невтин Ленинградчыларын күш-ажылчыны берген бедик үндүлгенин хөй-хөй кирген Ленинградтын болгаш обла-стын бүгү күш-ажылчы коллективтерин бедиткен соци-алистиг хүлээгелерин алган, съездине чедир эки шынар-лыг, өзгөш чарыгалдыг, хөй продукциянын бүдүрүп үн-дүрер деп чүтүк турарлар.

НЬЮ-ЙОРКТА УЖУРАЖЫШКЫННАР

НЬЮ-ЙОРК (СЭТА). СЭКП ТК-ның Полтаборо кежигүңү, ССРЗ-ның дашкы херектер министери А. А. Громико сентябрь 21-де АКШ-нын Курье секретари Г. Кассиди-же-биле учурашкан.

Оларның аразында элээн каш ай-тырылгар, ооң ичинде стратегтиг чөлөспөнишкнниң кылгаарларыны-га, а ол ичинде Чокуу Чөң чүк байдалында хамаарышкан айтыр-галар талазы-биле санал-онаал солму-газы болган.

База-ла нинче А. А. Громико мынд чоруп турар Ираның дашкы

ам херектер министери Халатбариян хүлээп алган, ооң-биле беседа кыл-ган.

Беседа үезинде совет-иран харыл-дааларың байдалының дугайын чу-галалжы көргөн болгаш чамдык де-легей айтырыларынын талазы-биле санал-онаал солмугазы болган.

ССРЗ-ниң дашкы херектер ми-нистри Итальянниң дашкы херек-тер министери Румор-биле учура-шкан, беседа кылган. Найыралыг болгаш тургузукту шынарлыг боол эртек беседа үезинде министрдер

Совет Эвлияны биле Италяниң ара-зында ийи таламыг харылдааларың байдалының бала улам ийи хөгжү-лүдүң чамдык айтырыларын чу-галалжы, ооң-биле холбаштыр сүм-елдиклинери дугайында совет-ита-ли протоколдун тугула учур-дуза-зын онзапал демдегелешкенер.

Элээн каш делегей айтырылары-ның талазы-биле болгаш КНО-нун Кол ассамблеямын ам бооп тур-гуп сессиямын ажилчыны айты-рылгыларынын талазы-биле санал-онаал солмугазы болган.

«СОЮЗ-АПОЛЛОН»: ЧЕРГЕ УЖУРАЖЫШКЫН

Бо чылдың июльда болган «Союз» бол-гаш «Аполлон» кораблдериниң кады ужу-рушкунун кижиг төрелеткен космоска инылгаргангай чеднишкн деп адаан. Иян-буру чурттарга ажилдап кылган инженер-идеяларын тудунтургына боттук ар-галарын көргүзүп, совет-америк ховар ше-неде делегейин дүшкүрүлүг чорутуун чавырамышкынынын түңисин болган.

Чер чогувуң орбитазыга баштай дол тудушкынынын союда ийи ай болгаш улустар аразынын баштайгы ажиакы ба-за катп чыгып келген. «Союз-Аполлон» программаның ужурушкун союда ча-дазынып планын ёзуугар сентябрь 20-де америк астронавтар Томас Стаффорд, Вене Бранд болгаш Дональд Сейтон Мос-кива учуп келгенер. Шереметьевонун аэ-ропортуна оларны «Союз-19» кораблың экипажынын кежигүлери А. А. Леонов болгаш В. И. Кубасов уткуп алгаштар. Ужуражышкына ССРЗ-ниң Эртемпер академиянын төлөлекчилери, совет ко-монавтылар белеткелениң удуртукчу-лары чедип келген болгаш кады ужуруш-кунун төлөвөленин ажаалдап кылыгына киришкен эртемпер, конструкторлар, тө-лөвөледиң дирекциянын төлөлекчиле-ри, ССРЗ-де АКШ-тын элчин черинин ажилдакчылары киришкенер.

«Аполлон» кораблың экипажи-биле кады АКШ-тын күрдепартменталыг, АКШ-тын аэроавтика болгаш космос де-

гемин шинчилеринин талазы-биле нацпо-нал өргелениң төлөлекчилери, астронав-тыларын казайлары болгаш уругтары чед-ип келгенер.

Москвага чедип келгени-биле аалчыларга байыры ССРЗ-ниң Эртемпер академия-ның «Интеркосмос» төвүлелиниң даргаы академик Б. Н. Петров чедирген. Космос делгемин тайбын шигээдип алдырыга бол-гаш ажилдарына улустаның кады ажилдакчыларынын чугула чада болган төөгүлүг ужурушкунун чеднишкнниң доозулганы-биле америк астронавтыларга оо байыр чедирген.

«Союз» болгаш «Аполлон» кораблы-дерин ужурушкунун бистин улустаныс-ты чоокшулаштырганына, улустар ара-зынын кады ажилдакчыларына чаа го-ризонларын ачытканына бис ооа өөрүп турар бис. Берге ажилды доозулганга бис база өөрүп турар бис, силерин чур-тулары көөр, совет кижилер-биле чуга-лажыр аас-кедиктиг болгаш бис-деп, То-мас Стаффорд харылаан.

Аалчылар Москвага үш ховарлар. Оон союда олар чүр иштине аян-чорук кы-лын, Ленинградка, Киевке, Волгоградка, Новосибирскке, Сочинге болгаш Тбилисге бар, бүдүрүлгө черлерин, эртем инсти-туттарынын коллективтери-биле учура-жырлар.

(СЭТА).

МАЛ БАЖЫН ӨСТҮРЕРИНИҢ МАГА АДЫЛАЛЫ

Специалистиң
индири

КЫЗЫЛ РАЙОННУҢ
ПАРТОРГАНИЗАЦИЯЛАРЫНДА

Ам-даа курлавырлар бар

Кызыл районун ажил-агыйлар дүжүт ажаан алышкыны биле бергендер, нийтинин малына быжыт чөм-суурну тургузар дээш демөөсүдө үрүчүлөөнүн. Өлөңгө «Х Улут хураа» колхоз мурунда жоюлган турган болза, ам мурак-чыларын оорунуна кирген. Бо дээрке колхоз боштар чери-тин, мына парторганизациянын ажил-ини оперативтүү уду-рун, боттүг чөмөгөтөрүн аң шылдааныла болур. Ук колхоз нийтинин малыга чер белеткээрин талазы-биле социалисттер-иришкә СЭКП райкомунун, райкүксомунун тилкери Кы-зыл туугун ийн улаа чаалап алган.

Ажыл-агыйла септибрийн 5-те сөгөн белеткеленин лаван күсүттегенин Пландан ажыр 260 тонна ситенин белеткээ, эч-даа 60 тоннага белеткээрн хулууге. Ол ишкә «Шам-балыт» совхоз ситен белеткээр планын ажыр күсүткөн, олу уламчылап турар. Район мал чөмн белеткээр талазы-биле эр-кен он хокуктун иштинде удуг өздүдөгү болду, төн зоналик районнар арзынга социалисттер чарышка бирги чери алган, Септибрийн бирги чартында район нийтин-биле ситен белеткеленин планын 75 хуу күсүткөн.

Күсүк хову ажилдарынын темпизин улам күштөлдөргөн, малды хур чагай күш ажырагынын арталар, куралдары өн-йаа бар. Чоокта чаз СЭКП райкомунга болуп эркен парти-ан, ажил-агый активисттер чарышка дүжүт ажаан алышкыны-биле кады малга чөм белеткеленин темпизин кошко-пас талазы-биле чүгана кылган. Ажаа ажил-агыйлар уду-ручуларында, оларда парторганизациянын секретары-лардан күсүк хову ажилдарын, кышка удуг белеткелди таа-рыштыр тургузуу, ажил-инишчилерин бүгү күжүн мобилиза-лап, партияга организастык болган политмассалиг ажилды улам күштөлдөргөнүк үк хурап иегүн.

Отчёттар болгаш соңгулдалар

СЭКП-ниң XXV съездинге белеткелдин база бир эң чу-гула үе-чазды — партия организастык чарыштарында өт-чөт-соңгулдалар хуралдары организастык белеткелден эр-тин, коммунистерин күш-ажылап болган политиктик идея-кейини белеткел, партияга болган ажил-агый өйткөр-лөрүн шийтирээрде оларынк даярдагыч ролон база ка-тап балдыктар.

Районун бүгү парторганизация, бригада организастык-тада өт-чөт-соңгулдалар хуралдар доозулган. Ажаа ком-мунистерин барык шүтүзү күчүн, боттарынын шүтүмү-лөдөрүн кылып, савалдарын бергенер.

Партикомарда болган парторганизация өт-чөт-соңгулдалар хуралдар база белеткелден, организастык эртин турар. Колхоз, совхозтарда ам чүгө үк чөргө хуралдар эр-тери артык. Хуралдар партияга ажилга дуржулганы улам байлап, иштеринде, ажилдык стилди болган арталарын сайырангайжыларына утуг илгин берген.

Солун болгаш ажыктыг

Кызыл районунк херэжөөнөр чөвүлөдөрүнүн бөдүк актив-чилери «Х Улут хурал» колхозтун хойжуу Хандымма Хола-дыт, «Шамбалыт» болгаш «Тилелге» совхозтарда херэжөө-нөр чөвүлөдөрүнүн даргалары Хурмаа Току-кис, Елиза-вет Чамала, «Кара-Хаак» совхозтун ногаа ажылкызы Зоя Чооду, «Х Улут хурал» колхозтун малчы кол экинчи Зоя Натпай-оол олар херэжөөнөр чөвүлөдөрүнүн ажил-чоруду-галын танымал, дуржула солчуру-биле Эркин районга чо-рооннар. Бөдүктү СЭКП Кызыл райкомунун херэжөөнөр ор-тунунга ажил чорудар кидизинин эргелекчил К. Д. Нурбае-вичи баштап чорган.

Олар ажаа болган семинарнын ажилына база киришкен-ер. Семинарда ажилчы чорлар депутаттарынын Эркин район күсүккомунун даргалары И. Б. Тартык-Кара, райкүксомунун се-кретары И. Л. Давыдов, районун херэжөөнөр чөвүлөдөрүнүн даргаларын орадык даргазы А. И. Кезегети болган өске-даа эштер ажилды дуржулганы, ажил-инишчилерин коллективте болгаш күш-ажылап идеякейини дугайында болган культура, амилдар хандырыгы айтыртыртыга дамарыштыр лекция, беседаны кылганар. Оон ажилда олар «Мерген колхозтун муракчы хойжуу Ленин орденнин ээлекчи О. Намдалын алында барып, оон ажилы-биле танымал, амилдар-чуртал-галыны союурган. Алдарык малчы тоску беш чылдын доозукчу чылды чүк хойга онааштыр 110 хураганны доору-туруп эсүрген болган 10 тонна ситен белеткээр турган 20 тоннага белеткээ. Олар «Чаз орку» колхозта аныктарын хойжу бригадаларын бригадари, СССР-нин Дээди Советтин депутаты Соин Алыш-оолдун бригадаларын чөмн, бригадалык ажилы-биле, хойжуларын амилдар-чурталгалы-биле база танымалар.

Ылангыч малчыларын культуралык амилдарынын денде-ли оларын өг-булузинин боджыдан чыгуу чарыгал турарын өгөрлерин иштик, даштык даярдагыч, ээлектеги эки шы-нарларын ажалчалар союурган. Бо дуржула солчулукну иш-тин-биле Кызыл районун херэжөөнөр чөвүлөдөрүнүн ажилы-ныга утуг дуузалыг болган.

Профактивтер семинары

Профактивтерде эгелеп турар өт-чөт-соңгулдалыг хуралдар чоруттуган ажилды бүгү талаарын кандыр анализтеп, ажилды бот-шүтүмүчкенин өзү-биле үнелеп көрүп, моон солгалар согурадаларын толгаргай айтыр. Бо чугула кампания ор-ганизастык белеткелден ажил-херекчи байдалга болган тур-гузуу дээш парторганизациялар улуг кичээлгеини салыр жүрү-лүг. Кызыл районун ажил-агыйларында, албан, организастык черлеринде, профактив комитеттеринде, өт-чөт-соңгулдалыг хуралдарга белеткел эгелеп болган чамдык профактивтерде, мектептерде өт-чөт-соңгулдалар эрте берген.

Чоокта чаз СЭКП-ниң Кызыл райкомун хойжуу профактивтердин өт-чөт-соңгулдалыг хуралдарына дообаштыр районун проф-активтер организастык, мектеп болган ажилын комитеттерин даргалары киришкенер.

уаусуку контроль болуунуң кезижинери болгонда өш-өрүнүң кылган ажил-херекчи бо-ла хынаа бээрлер.

ЧУРУКТА: муракчы механизаторлар комбайнны тараа төктү бээр хире черлерин хынап туралар.

В. МИРЦЕВИЧ фотоу.

ЧИТА ОБЛАСТЬ. Забайкальенн ховуларында дөрт миллион хойлар өрттөп чоруурлар.

Областа нөдөз ажил-агыйнын кол эздери хой ажилына улуг кичээлгеини салып турар.

Теску беш чылдың доозукчу чылдында ажил-агыйларга 16 муң 300 тонна дүктү алыр тургаш, 17 муң тоннаын алган. Ылча «хей дүктен»

Читаның наиволь-шекпен нембинаның пест-тавышчылары 6 миллион кестомемерге херек пестү бүүдүрүшкөн.

ЧУРУКТА: Забайкальенн оларларында.

Г. КАЛАЧЬЯННЫҢ фотоу.

(СЭТА-ның фотехрониказы).

Каа-Хем районун «Тягаслес» колхозунун механизаторлары күсүк дүжүт ажааланын доозар чөмүшүлөй берген. Колхозтун комбайнери Владимир Барбалдай (чурукта солгага таланында) биле СЭКП кезижүнчү-дез канаяат Валерий Даваа тараа кези-дезин белеткел чорудуу турар. Олар

ийинги арын • 1975 ч. сентябрь 23

организастап турар, планын күтпө 38—41 хууу күсүттегени. Чыл бөрүлө тарып бооза-дылга планын Улут-Хем, Бая-Хем, Эркин, Тес-Хем, Чөөн-Хемчик, Барым-Хемчик рай-ондарынын ажил-агыйлар күсүтпейн турар. Иск тарып боозаларына 101 пунктулар негеттинип турар, бары—82, оон чүгө 12-ин иек тарып боозаларына таарымчалыг кылдыр дериттинген. Ол чорук инекти тарып боозаттарында ам-даа улуг чөптөстөр барын херечилеп турар-дыр.

Хой тарып боозаларына 175 пунктулар негеттинип турар, бары—159, оларын таарым-чалыг байдалымы—92 пункт. Бар пунктуларын таарымча чогу-биле база оларын санын чөмөшкөн-биле пункт бү-рүдүгө быжыккан хойуну саны көвүдөп, тарып боозадылга-нын шыа организастаарына илгини берейн турар. Норма күзгүр бар пунктуга 1500 баш хойну быжыктыр турар. «Ча-йрал» совхозта бир пунктуга 2500, Жанаов аттыг совхозта—2250, «Бай-Тал», «Шамбалыт», «Кара-Хаак» совхозтарда—3000 баш оонажыл турар. СЭКП обкомунун X пленумунун до-гматында 27 пунктуго чөм чыл-дын туткан турар аймактыган, а херек хойында чүгө 9 ажил-агый ону кылган алган.

Бо чөптөстөрү чайлаар со-

күрүгө саткан. Чартык чыл-да чарыгалап 3852 баш төрүүр инекти иштеткен 1592 башты күрүгө саткан, 836 башты ажил-агыйларын ишти чөм-өгө херектеген, 369 баш чөм-өгө, 1055 баш өлүп хораш. Таңды районда чартык чылда 984 баш инек өскөрү үгөн, оон 277-ин ажил-агыйларын ишти чөмөшкөнгө үндүргөн. Улут-Хем райондан 726 баш инек өскөрү үгөн. Бо дээрке бызаа алыр планын күсүт-тимейн турарынын бир чыл-дагаам-дыр.

Мал төлүүнү эвээш алдынын турарынын бир чылдагаам — малдык эдеркилгеин чөптөс организастап, тускай эртемчил-лер ону хүн бүрүлө хайгаар-алта албайн турарында, Чи-жэ, 1974 чылда республиката нийтин-биле инектерин эдер-килгеге хйреринин планы 87,2 хуу, оон иштинен тарып боозаларынын планы 88,2 хуу күсүттегенин. 4000 ажыг хува-жынар эдеркилгеге шүтт кирбээ. Бо чылдын август ай-нын 20-де байдалы-биле алырга, республиката 26446 инек эдер-килгеге кирген азы планын 50,1 хууу күсүттегенин, а эр-тин чылдык денеленген 8 муң баш эвээш, 15460 баш инекти тарып боозаткан, азы планын 67,2 хууу. Хуважынарын эдеркилгеге киреринин планы чүгө 57 хуу күсүттегенин. Эркин, Теслем, Таңды, Чөөн-Хемчик райондарын ажил-агыйлар ол ажилды багай

Забайкальенн үнелиг дүгү

Чышка белеткел

КАДАР ЧЫНЫҢ ЧЫМЫЖЫ

Кудер-оол Дондукович Куулар «Коммунисттер орус» кол-хозтун муракчыларынын бирээш. 1953 чылдан эгелеп он беш чыл иштинде ол кол-хозтун колдан чыгымын ка-дарган, 1211 куугуну доору-туруп берген.

Дуржулгалыг малчыны өөн соонда колхозтун хой ажилы-ныч иштинде. Он чыл бу-рунгаар бир колдан кыс хура-ганарын хүлөп алган, чыл-дан чыгыч багай эвес көргү-зүдүргөн ажилды келген. Эртең кыжын 385 хойну хүр-кыш ажырган, беш чылдык доозукчу чылдык төрүүр чүс хойдан 107 хураганны менди ал дооруктурган болган бир хойга онааштыр 2 кг дүктү кылган.

Келер чылдын өң-дээ бөдик көргүзүлгө чыда алыр

Чагаалар допчулалы

Суггаттыг шөлдерни чөп ажыглаар

Чик машина бичежек буга суун келди чылда бүүрү берди. Чолаңды бүүргүзүр-дээ, дедир-дээ чүктөүкүчө кадыкы кагды. Машинаның солгага таланы соңгу дүгүлө черге улам хыны-лап кирген, ам шүт-ла ай-ленген чылды алды. Дүгү адарып чыккан суукан, дөмөк болуп ирги бе дээш өрү кү-дүрүп, бүүргүр адырасык-даа дуза болгон. Ычан ту-рувушта ийн бичин оол элесте-кен кижичи келди. Тока аттыг совхозтун хойчуу. Соң адылгыте Кыш-агыйла Маа-дыр Уин-оол Андриян Ба-вур-оол болду. Буга суун ке-жир чүгүлөжин бердишес. Бис-ке баштай бер болгаш агар-болду, а оон соонда сүтүн ажилалымын дугайында эр-терештеш.

— Маайа суг чөк чер бо. Кожаышты «Коммунисттер» тереште колхозтун удуу тараа шөлү сугтар дээш моон суг үндүрүп, балырган ол. Улуг үлөкчү бүүдүрүп алган хиреина-ды мою чөм ажиллаарымар. Ажаа агын чыдар сүт шыка-дылар. Хей-ле чер треп аан. Мыа бо черин мындаа дугулап ка-дылар. Ам база дедир чара шал үнүп келген бо-дур. Хей-ле орук-ирек үзөп, эг-гыгылдага шалтыкты апарды. Ылген болуурлар, күзү ферма дүжүлгөн келжип кээ чүчүренин.

— Дык элек суг-дур. Тара-да, ногаа шөлдерине ажил-лаан болза, бо каан чылда дү-жүт-дээ хей болур турган-дыр — дед, бистин бир аяныс чу-гаамы улап кагды.

— Ылдыг хыраа. Бо чылды бистин совхоз база ыччалды. Дуо ол тараан саргарын чы-дар Шалга дөп чөд-дур. Шүт-тү сугтаттыг чөп чүе. Мен бич-кылды-ле тыша ашактар ону сугтарын турган, хей дүжүтү ажаан ал турду. Бир газан 20 шөптерден күдү дүжүт ап көрбүн чер боор. Ам мыа тара-да нер албан. Элекке сарга-

КЫЗЫМАК КИЖИ

Виктор Михайловтун дугайын номчуучуларга тааныштырыксаан мен. Ол — Коммунал ажил-агый ми-нистерствөдүнүн автотранс-порт бүүрүлгөсүндө чөлаач-чы кини. Оон өсөртүп тур-ар чүгү бөдүүн болгаш кызылчыларга чүгула ажил-дузаны чедирип тур-ар, Виктор Александрович башында бөгү аргалаары-биле тускайлаан машинада 8 чыл амылдап турар.

В. Михайлов 1968 чылда Кызыл хоорайнын ДОСААФ-ка чөлаачы курулун доозуп алган. Ычан-на өл үстүндө адаанымыс машинаны хүлээнип алган. Бо үениң дургузунда хоорайнын Ле-нин, Кызыл партизаннар, Шетинкин-Ирваченко кудумчуларынын башында-рынын аргы-шеверин хары-лап турар. Оон үчүс-тогунда 31 өргө бар. Вик-тор Александровичинин ажилынын шыгы эртен 6.30 шакта эгелээр. А ке-жээ 9—10 шактар үезинде доостурин.

Шетинкин-Ирваченко кудумчузунда бир башынын чанынга ночал туткан хер-эжөөн икни үнүп кел-гөш, чөлаачы Михайловтан айтырар.

— Виктор Александрович, дына үр көзүлбөдөр, наза чедип чорудар? Аарып турган эвес сикер бе?

— Чөп. Шөлөгө тураам, угбай — деп, ажаа эзелден харылааш: — Барык ижи бүрүзү айтырар-дыр. Шөлө төнери биле, чаа амылдап эгелээнин бо-дур ийин. Та шыны, та оюну ол чүе, чаманктары «Сени чөнтап шаг болдуусу»-дээ джибр болгай—дээш кат-тырды.

— Михайлов — кызымак кини — деп, чурттанчы Ве-ра Биче чуугаалады. — Чер-же тентү берген бичин-даа бөк аймак арттырбас, шүт-түзүн болуп аппаар. Улуг-биче кинилерге эвилең-элек.

Эни ажилы дээш 1974 чылда өртөнтүг чүүлөр-биле шаңктанган. Оон агы-да Коммунал ажил-агый министрствөзунда, № 1 башчылар эргелелинде алылган Хундулал бички-тери, шаңнал-менталдары база хей.

Д. ЧЫДЫМ.

